Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausuntopyyntönne 26.2.2025, O 9/2025 vp Tulorekisterin hyödyntäminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan toimialalla

Lausunto Tulorekisterin hyödyntämisestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan toimialalla

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa otsikkoasiassa. Lausuntopyynnössään työelämä ja tasa-arvovaliokunta on täsmentänyt, että lausuntopyynnön teemana on erityisesti tulorekisteri ja työnantajavelvoitteet sekä tulorekisterin hyödyntäminen harmaan talouden torjunnassa.

Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tulorekisterin toteuttaminen nostettiin yhdeksi harmaan talouden ja talousrikollisuustorjunnan toimenpideohjelmassa vuosille 2016–2020 (Sisäministeriö 7.6.2016, SM1613845) listatuista 20 hankkeesta, joihin valittiin kansallisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian kannalta keskeisimmät ja vaikutuksiltaan merkittävimmät toimenpiteet (HE 134/2017 vp). Harmaan talouden torjunnan kannalta ongelmalliseksi koettiin, ettei nopealiikkeisen harmaan talouden torjumiseksi ollut käytettävissä riittävän ajantasaisia tietoja, ja Tulorekisterin tietojen reaaliaikaisuuden yksi tavoite oli harmaan talouden torjuntaedellytysten parantuminen.

Tietojen ilmoittamisen antamisajasta on säädetty tulotietojärjestelmästä annetussa laissa, ja tietojen ilmoittaminen oikea-aikaisesti on yksi keskeinen tavoite, jota reaaliaikaisella rekisterillä tavoitellaan. Tietojen reaaliaikaisuuden tavoitteen vuoksi työnantajien on lähtökohtaisesti annettava tiedot maksetuista palkoista Tulorekisteriin viiden kalenteripäivän kuluessa maksupäivästä. Käsityksemme mukaan vuonna 2024 palkkatietoilmoitukset on annettu ajallaan yli 90 prosentissa tapauksista, mikä samalla ylittää Tulorekisteriyksikön palkkatietojen reaaliaikaisuudelle asettaman tavoitteen 90 prosentin toteumasta. Nähdäksemme työnantajat ilmoittavat palkkatiedot oikea-aikaisesti ja tietojen reaaliaikaisuuden tavoite toteutuu lähtökohtaisesti hyvin.

Verohallinnon tietoon on tullut tulorekisterin hyödyntämistä etuus- ja lainapetoksissa sekä rahanpesussa. Näiden lisäksi on havaittu yritysten identiteettivarkauksia, joissa rehellisen yhtiön y-tunnusta ja statusta on väärinkäytetty edellä mainittuihin petostarkoituksiin.[1] Suhtaudumme väärinkäyttötilanteisiin vakavasti, ja niihin tulee pyrkiä puuttumaan huomioiden kuitenkin, ettei siitä saa aiheutua kohtuutonta hallinnollista taakkaa rehellisesti toimiville yrityksille. Käsityksemme mukaan työnantajat lähtökohtaisesti ilmoittavat tai pyrkivät ilmoittamaan tulorekisteriin tiedot oikein, eikä tietojen ilmoittamisen väärinkäyttö vilpillisessä mielessä petostarkoituksiin muodosta laajamittaista ongelmaa. Tulorekisterin käyttöönoton yksi keskeisistä tavoitteista oli vähentää työnantajien hallinnollista taakkaa, ja se on edelleen perusteltu lähtökohta tulorekisterille sekä sen hyödyntämiselle ja myös mahdolliselle tulorekisterin kehittämistyölle. On tärkeää, että yrityksille aiheutuva hallinnollinen taakka pidetään kohtuullisena ja oikeasuhtaisena myös harmaan talouden torjumiseksi asetettuun tavoitteeseen ja sen toteutumisen tavoittelemiseksi yrityksille säädettäviin velvoitteisiin nähden.

Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain ja positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 ja 25 §:n muuttamisesta (HE 216/2024 vp), jolla tulotietojärjestelmästä annettua lakia muutettaisiin saattamalla siinä olevat rekisterinpitäjän vastuita koskevat säännökset vastaamaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimuksia. Esityksen mukaan Tulorekisteriyksikön rekisterinpitoon liittyvien vastuiden laajentumisen johdosta lakiin lisättäisiin säännökset Tulorekisteriyksikön mahdollisuudesta uhkasakon asettamiseen laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden täyttämisestä. Esityksen voidaan katsoa osaltaan tehostavan ilmoittamisvelvollisuuden täyttämistä ja siten parantavan rekisterissä olevan tiedon laatua ja oikeellisuutta.

Positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto viime vuonna on tosiasiassa johtanut tilanteeseen, jossa yrittäjien yhdenvertaisuuden toteutuminen on uhattu, sillä käsityksemme mukaan positiiviseen luottotietorekisteriin perustuva luotonsaannin automaattinen päätöksenteko vaikeuttaa yli 250 000 elinkeinonharjoittajan luotonsaantia. Positiivisen luottotietorekisterin tiedot pohjautuvat tulorekisterin tietoihin, minkä vuoksi esimerkiksi yksityisen elinkeinonharjoittajan eli niin sanotun toiminimiyrittäjän tulotiedot eivät näy rekisterissä, sillä toiminimiyrittäjät eivät voi maksaa itselleen palkkaa. Pidämme perusteltuna, että tulorekisteriin ilmoitettava tieto on mahdollisimman ajantasaista, laadukasta ja oikeasisältöistä. Siksi positiiviseen luottotietorekisteriin ja automaattiseen päätöksentekoon liittyvän ongelman korjaaminen tulisi ensisijaisesti puuttua antamalla tosiasiallinen mahdollisuus

[1] https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/ilmi%C3%B6t/ammattimainen-yritysten-hyv%C3%A4ksik%C3%A4ytt%C3%B6/.

lisäselvitykseen eikä tulorekisterin tietosisältöä tulisi lähteä laajentamaan esimerkiksi tietoihin, jotka perustuvat arvioihin eivätkä siten välttämättä todellisuudessa vastaa lopullista verotettavaa tuloa. Tulorekisterin tietosisällön laajentaminen tällaisiin tietoihin ei edistäisi tavoitetta tiedon laadusta ja oikeasisältöisyydestä eikä olisi siten perusteltua. SY on pitänyt tärkeänä, että toiminimiyrittäjän luottopäätöksiä ei tehdä automaationa ilman tosiasiallista mahdollisuutta toimittaa lisätietoja tuloista.

SUOMEN YRITTÄJÄT

Jukka-Pekka Hellman
veroasiantuntija